

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба таҳқиқоти диссертатсионии Раҳимзода Фирӯз Машариф дар мавзуи «Хусусиятҳои фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050200 – Сиёсатшиносӣ (6D050202 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ)

Дар раванди инкишофи муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои зиёду гуногуне пеш меоянд, ки пешрафти мутаносиб ва муътадили муносибатҳои ҷомеа, ҳалли масъалаҳои гуногуни рушди кишвар аз онҳо вобастаанд. Раванди идоракунии сиёсӣ ҳамчун унсури меҳвари инкишофи ҷомеа баромад намуда, аз омилҳо ва сабабҳои гуногун вобаста буда, оқибат дар ташаккул ва инкишофи муваффақонаи мамлакат мақоми сазовори муайянкунандаро касб менамояд. Ҳамчун масъалаи таҳқиқоти диссертатсионӣ низоми идоракунии сиёсӣ аҳаммияти хосаро касб намуда, омили пешбари ҳалли масъалаҳо ва неруи муқтадири ташаккули инкишофи мутаносиб баромад менамояд. Дар маҷмӯъ, идоракунии босуботи сиёсӣ ба сифати қудрат эътироф мегардад ва таъмини инкишофи мутаносибу зарурии мамлакат мақоми муайянкунанда пайдо менамояд. Барандаи асосии чунин ҳолатҳо ва муносибатҳо акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ ва фаъолияти онҳо ба ҳисоб мераванд.

Ҳангоми омӯзиши масъала таваҷҷуҳи хосаро ҷанбаҳои назариявӣ методологӣ ба худ мекашанд. Дар кори диссертатсионии Раҳимзода Ф. М. дар аввал диққати асосиро ҳамин ҷиҳати масъала пайдо намудааст. Омӯзиш ва дарки амиқи масъалаҳои назариявӣ ва методологӣ ба акторҳои идоракунии сиёсӣ имконият медиҳанд, ки дар гузориши масъала, фаҳми дурусти паҳлуҳои гуногуни онҳо, муайян намудани тарзи

муносибат ба онҳо ва муваффақ гардидан ба натиҷагирии раванди таҳқиқот ноил гарданд. Аз ин ҷост, ки муаллифи рисола кӯшиш намудааст дар силсилаи мавҷудияти акторҳои идоракунии сиёсӣ тавачҷухро ба онҳое ҷалб намояд, ки дар раванди идоракунӣ саҳми бештар дошта, дар гузориш ва ҳалли масъалаҳо вобаста ба омодагии касбиашон бештар муваффақ мегарданд. Инчунин аҳаммияти муҳимро дуруст муайян намудани самтҳои фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ касб намудаанд. Он имконият медиҳад, ки масъалаҳои стратегии идоракунии сиёсӣ, ки дар раванди идоракунии умумии ҷомеа нақши зарурӣ доранд, дуруст муайян карда шаванд. Чунин самтгирии фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ аз ҳадафҳои муҳимтарини инкишофи ҷомеаи муосир бармеоянд ва барои ҳалли масъалаҳои муҳим равона гардида, дар доираи таъмини раванди инкишофи муътадил ба амал меояд. Диссертант низ ба чунин хусусиятҳои фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ диққати махсус додааст.

Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ масъалаи муайян намудани равишҳо ва самтгириҳои фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ аҳамияти хосаро касб намудаанд. Зеро дар низоми муайян намудани хусусиятҳои фаъолияти акторҳои идоракунӣ дуруст ва ба таври амиқ муайян намудани самтҳои фаъолият муҳим арзёбӣ мегардад. Зеро он имконият медиҳад, ки фаъолияти акторҳои идоракунии мураттаб ва мақсаднок гарданд.

Дар таҳқиқоти диссертатсионии Раҳимзода Ф. М. ҷойгоҳи хосаро муҳимияти гузориш ва баррасии масъалаҳои асосии ташаккул ва инкишофи идоракунии сиёсӣ дар шароити Тоҷикистони муосир пайдо намудаанд. Мубрамияти таъмин намудани самаранокии идоракунии сиёсӣ масъалаи арзишманди таҳқиқот ба ҳисоб меравад. Зеро муҳаққиқро зарур аст, ки фақат дар натиҷаи омӯзиш ва таҳқиқотҳои пайваستا ва зарурӣ таъмини самаранокии идоракунии сиёсиро дарк

намуда, онро ҳамчун тарз ва сатҳи хосаи муносибатҳои сиёсӣ маъмурий нишон диҳад.

Дар таҳқиқоти диссертатсионии Раҳимзода Ф. М. муайян намудани масъалаҳои асосии идоракунии сиёсӣ ва низоми такмил додани фаъолияти акторҳои асосии идоракунӣ барои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳим арзёбӣ мегарданд ва аҳамияти онҳо барои пешрафти ҷомеа боз ҳам мушаххастар мегарданд.

Ҳамин тавр, мубрами таҳқиқи фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ ва хусусиятҳои онҳо, бахусус, барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба зарурати таъмини инкишофи мутаносиби ҷомеаи сиёсӣ табдил ёфта, дар заминаи ба эътибор гирифтани махсусиятҳо ва масъалаҳои дигари рушди умумии кишвар ба амал омада, бо истифодаи аз методологияи наватарини таҳқиқотӣ ва истифодаи самараноки технологияҳои муосир барои ҳалли масъалаҳо воқеият пайдо менамояд.

Муаллифи рисола тавонистааст, ки мубрамият ва аҳамияти таҳқиқи масъалаҳои матраҳшударо дуруст дарк намояд ва ба он кӯшад, ки натиҷаҳои назаррас ба даст орад. Омодагии касбии ӯ имконият медиҳад, ки вазифаҳои гузошташуда ҳалли худро пайдо намоянд.

Раҳимзода Фирӯз Машариф соли 2015 ба факултети сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии ДДХБСТ дар шаҳри Хучанд ба ихтисоси «сиёсат ва идораи давлатӣ» дохил шуда, соли 2017 ба Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ихтисоси «сиёсат ва идораи давлатӣ» интиқол гардида, онро соли 2019 бомуваффақият хатм намудааст. Пас аз хатми донишгоҳи номбурда барои идомаи таҳсил ба шуъбаи магистратураи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси «сиёсат ва идораи давлатӣ» дохил шуда, соли 2021 зинаи мазкурро хатм кардааст.

Раҳимзода Ф.М. бо фармоиши ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 01.11.2021, №441 ба ҳайси докторанти доктори фалсафа (Ph.D), доктор аз рӯйи ихтисос дар кафедраи сиёсатшиносӣ факултети

фалсафа аз рӯйи ихтисоси 6D050200 – Сиёсатшиносӣ қабул гардидааст. Зинаи докторантураи Ph.D-ро моҳи августи соли 2024 хатм намудааст. Аз моҳи сентябри соли 2024 ба ҳайси ассистенти кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистон фаъолият менамояд. Ӯ таҳқиқоти диссертатсионии худро дар мавзӯи «Хусусиятҳои фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050200 – Сиёсатшиносӣ (6D050202 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ) дар давраи таҳсил дар докторантураи Ph.D анҷом додааст.

Диссертатсияи Раҳимзода Ф.М. аз номгӯйи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо барои истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва номгӯйи интишороти довталаб иборат мебошад.

Дар муқаддимаи диссертатсия мубрами мавзӯи таҳқиқи диссертатсионӣ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида, робитаи таҳқиқоти диссертатсионӣ бо лоиҳаҳои дигари илмӣ нишон дода шудаанд. Дар тавсифи умумии таҳқиқот объект ва предмети таҳқиқ, мақсад ва вазифаҳои он, фарзияи таҳқиқ, асосҳои назариявӣ ва методологӣ кори илмӣ, навгониҳои илмӣ, нуктаҳои барои ҷимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия муайян карда шудаанд.

Боби аввали таҳқиқоти диссертатсионӣ – «Асосҳои назариявӣ ва методологӣ омӯзиши фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ» ном гирифта, аз ду зербоб иборат буда, ба омӯзиш ва натиҷагирӣҳои таҳқиқи асосҳои назариявӣю методологӣ масъала бахшида шуданд. Чун анъана, раванди таҳқиқ аз таҳлил ва тавсифи масъалаҳои

идоракунии ҷомеа оғоз гардида, аҳаммияту зарурати чунин сатҳи муносибатҳо барои дарки масъалаҳо ва ҳодисаҳои дигар нишон дода мешаванд.

Зербоби аввали боби якум - «Идоракунии сиёсӣ: мафҳум, моҳият ва асосҳои назариявии он» таҳқиқи масъалаҳои мафҳумӣ, моҳият ва хосиятҳои асосии идоракунии сиёсиро ҳамчун раванди иҷтимоӣ дар бар гирифта, асосҳои назариявӣ ва методологии онро дар заминаи донишҳои сиёсии муосир мавриди таҳлил ва тавсиф қарор медиҳад. Яъне, фаҳми муосири идоракунии сиёсӣ дар низоми таснифоти муосири илм ҳамчун бахши донишҳои махсус мавриди таваҷҷуҳ қарор дода мешавад.

Муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ кӯшидааст, ки идоракунии сиёсиро ҳамчун мафҳуми асосӣ ва марказии илмҳои сиёсии муосир нишон дидад. Зеро дар низоми ҷанбаҳои сиёсии инкишоф сиёсат ба унсури пурзӯри амалие табдил меёбад, ки асосан аз ҳолати абстрактӣ ва номаълумҳои дигар ҷудо шуда, ба воситаи тавоноии ҳалли масъалаҳо ва муайянкунандаи самтҳои рушд табдил меёбад. Ҳамин ҷиҳати сиёсат, яъне иштирокчии асосии раванди амалисозии мақсадҳо ва вазифаҳо аҳаммияти муҳим пайдо менамояд. Аз ин ҷост, ки дар қисмати мазкури таҳқиқоти диссертатсионӣ ба масъалаи дарки амаиқи мафҳум ва масъалаҳои асосии таҳқиқот дар доираи донишҳои таърихӣ муосир аҳаммияти зарурӣ дода мешавад.

Идоракунии сиёсӣ ба сифати фаъолияти мақсадноки субъектҳои гуногуни сиёсӣ доништа мешавад. Он раванди ташкил, танзим ва идоракунии раванди сиёсиро дар бар гирифта, аз захираҳои гуногун, захираҳои нӣҳодӣ, меъёрҳо, механизмҳо ва технологияҳои муосири сиёсӣ истифода менамояд. Дар низоми идоракунии сиёсӣ мақоми муайянкунандаро ташкили шароит ва имкониятҳои мувофиқ барои ҳалли масъалаҳо ва рушди устувори ҷомеа соҳиб мегарданд.

Баҳаммувофиқгардони манфиатҳои доираҳои гуногуни иҷтимоӣ асоси онро ташкил менамоянд.

Моҳияти идоракунии сиёсиро, муаллифи рисола дар воқеӣ гардонидани дархостҳо, талабот ва манфиатҳои сиёсӣ, таъмини фаъолияти ниҳодҳои сиёсӣ мебинад. Ҷамъоварӣ ва тақсимои мутаносиби захираҳои ҳокимият, таъмини тартиботи сиёсӣ ва муайян намудану амалӣ гардонидани мақсад ва вазифаҳои рушди сиёсӣ асоси онро ташкил менамоянд.

Зербоби дуюми боби якум - «Акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ ва самтгирии фаъолияти онҳо» ба масъалаи муайян намудан ва мушаххас гардонидани акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ ва самтгирии фаъолияти онҳо бахшида шудааст. Масъалаи мазкур аҳаммияти муҳим дошта, он ба сифати проблемаҳои муҳими илмҳои сиёсии муосир доништа мешавад. Зеро на ҳама субъектҳои идоракунӣ дар раванди сиёсӣ мақоми хосаро пайдо намуда, дар ҳалли масъалаҳо муваффақ шуда метавонанд.

Боби дуюми таҳқиқоти диссертатсионӣ - «Равишҳо ва самтгириҳои акторҳои идоракунии сиёсӣ» номгузорӣ шуда, масъалаҳои рӯзмарраи фаъолияти акторҳои сиёсиро дар бар гирифтааст. Таваҷҷуҳи асосӣ ба низоми ташаккули фаъолиятҳо ва натиҷагириҳои онҳо дода мешавад. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки хусусиятҳои фаъолияти акторҳои идоракунии сиёсиро дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва заминаҳои онро ба таври муфассал мавриди омӯзиш қарор диҳад.

Муаллиф тавонистааст, ки дар зербоби аввали боби дуюм - «Хусусиятҳои асосии идоракунии сиёсӣ дар шароити ҳозира» диққати асосиро ба масъалаи муҳими фаъолияти акторҳои идоракунӣ - хусусиятҳои амалҳои онҳо дар раванди фаъолиятҳо равона намуда, онҳоро ба таври барҷаста нишон диҳад. Дар вазъияти мураккабгардии зухурот ва амали раванду ҳодисаҳои ҳаёти сиёсӣ ҳам хусусиятҳои

умумии идоракунӣ ва ҳам хусусиятҳои соҳавии идоракунӣ аҳамияти муҳим пайдо намудаанд.

Зербоби дуюми боби дуюм ба масъалаҳои «Фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ дар Тоҷикистон: асосҳо, заминаҳо ва низоми муқоисаҳо» бахшида шудааст. Идоракунии раванду ҳодисаҳои ҳаёти сиёсӣ ҷомеаи муосир дар доираи ба эътибор гирифтани принципҳо, арзишҳо ва меъёрҳои муайян, дастуруламалҳои махсус ва қарордодҳои муҳими ҳокимияти сиёсӣ ба амал меоянд. Маҳз онҳо самти инкишофи фаъолияти акторҳои идоракуниро муайян намуда, онро ба натиҷаҳои зарурӣ сафарбар менамоянд.

Боби сеюми таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки «Масъалаҳои асосии ташаккули идоракунии сиёсӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» номида мешавад, масъалаҳои асосии шароит ва имкониятҳо, замина ва захираҳои идоракунии сиёсиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди баррасӣ ва хулосагириҳо қарор додааст. Таваҷҷуҳи хосаро низоми ташаккули самаранокии фаъолияти акторони идоракунии сиёсӣ ба худ кашидаанд.

Зербоби якуми боби сеюми таҳқиқоти диссертатсионӣ ба масъалаҳои «Самаранокии идоракунии сиёсӣ дар Тоҷикистон: шароит ва низоми таъмини он» бахшида шудааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки ба хосиятҳои асосии самаранокӣ ва фаҳми сиёсии он бештар таваҷҷуҳ намуда, самаранокӣ ҳамчун меъёри асосии фаъолият ва иштироки он дар хосияти оммавӣ пайдо намудани идоракунии раванду ҳодисаҳои сиёсӣ тавсиф карда шавад. Муаллиф кӯшидааст, ки аҳамияти стратегӣ ва муайянкунанда доштани масъалаи самаранокии идоракунии сиёсиро нишон диҳад ва самтҳои истифодаи дурусти онро муқаррар намояд.

Самаранокӣ дар раванди идораи корҳои сиёсӣ ва ҳамчун унсуре муҳими фаъолияти акторҳои сиёсӣ ба сифати неру эътибор пайдо менамояд. Он иқтидорҳо тартиботи махсуси ниҳодиро дар ҳеш таҷассум

намуда, пешрафти умумӣ ва локалии низоми идораи сиёсиро муайян менамояд.

Дар зербоби дуюми боби сеюм диққати асосӣ ба «Масъалаҳо ва пешомади фаъолияти акторҳои идоракунии сиёсӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» дода шудаанд. Масъалаҳои идоракунии сиёсӣ дар шароити Тоҷикистони муосир мавриди пажӯҳиш қарор гирифтаанд, ки ҳалли онҳо боиси ташаккул ва рушди суботи сиёсӣ мегарданд. Зарурати гузариш ба муносибатҳои самараноки фаъолияти акторҳои идоракунии сиёсӣ бо дарёфти заминаҳо ва имкониятҳо тавассути истифодаи омилҳои мухталиф ба амал меояд.

Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионии доктараб қамъбаст гардидаанд.

Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ методологӣ ва таҳлилӣ мустаҳкам карда шудаанд. Муҳтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмӣ нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конференсҳои сатҳи ғуногун инъикос ёфтаанд.

Муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ теъдоди зиёди қорҳои муаллифиро гардиши илмӣ додааст, ки масъалаҳои ғуногуни инкишофи Ҷумҳурии Тоҷикистон, махсусан, мақом ва ҷойгоҳи фаъолияти акторҳои идоракунии сиёсиро ҳамчун низоми рушди устувори давлатдорӣ ба доираи баҳси илмӣ қашидааст.

Диссертант дархостҳои худро мураббаъ сохта, пешниҳодоти амалӣ ва пешбиниҳои илмӣ дар мавриди масъалаҳои таҳқиқшаванда иброз намудааст. Ҳамаи ин шаҳодати он аст, ки муаллиф сатҳи касбияти зарурӣ ва қобилияти таҳқиқоти илмиро пайдо намудааст.

Қори диссертатсионӣ ба таври мантиқӣ таълиф гардида, маводҳои таҳқиқотҳои илмӣ ба таври амиқ таҳлил гардида, натиҷаҳо хулосагирӣ шудаанд, тавсияҳои муҳим пешниҳод гардидаанд, ки аҳамияти амалиро қасб менамоянд.

Хулоса, диссертатсияи Раҳимзода Фирӯз Машариф дар мавзуи «Хусусиятҳои фаъолияти акторҳои асосии идоракунии сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493) ҷавобгӯ буда, ҷиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050200 – Сиёсатшиносӣ (6D050202 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ) барои Ҳимоя пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ:

доктори илмҳои сиёсӣ, профессор

/ / **Зокиров Г.Н.**

12-уми марти соли 2025

Суроға: 734013, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, Зарафшон, М.6, х.1., ҳучраи 14. Тел.: +992 919606966, E-mail: zokirov.1959@mail.ru

Имзои профессор Зокиров Г.Н. ро тасдиқ менамоям.

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДМТ.

Тавқиев Э.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.

Тел.: (+992 -37) 221-62-25

E-mail: info@tnu.tj

12-уми марти соли 2025